

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ถือว่าเป็นงานวิจัยเชิงประเมิณมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อนำเทคนิคการสร้างแผนที่มโนทัศน์ (Concept Mapping) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อวางแผนงานกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มเป้าหมายเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตในปีการศึกษา 2539 ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้บริหารงานกิจกรรมนิสิต กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมหรือชมรม กลุ่มนิสิตที่ทำกิจกรรม และกลุ่มนิสิตทั่วไป วิธีการดำเนินการวิจัยยึดขั้นตอนของกระบวนการสร้างแผนที่มโนทัศน์เป็นหลัก ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การเตรียมการ 2. การสร้างข้อความ 3. การจัดโครงสร้าง 4. การวิเคราะห์ 5. การตีความ และ 6. การนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ซึ่งเน้นการเปรียบเทียบแบบแผน (Pattern Matching) โดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปชื่อ "CONCEPT SYSTEM" เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัย ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์ต่องานกิจกรรมนิสิตด้านการวางแผนพัฒนา การแก้ไขปัญหาคือได้ตรงจุด อีกทั้งยังเกิดประโยชน์ในเชิงระเบียบวิธี (methodology) และเกิดประโยชน์ในการนำมาใช้ในงานด้านการวางแผน การวัดผลและประเมินผล และการวิจัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 4 ประการ คือ 1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิต 2. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตที่ได้จากแผนที่มโนทัศน์ของทั้งนิสิต และอาจารย์ 3. เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องของแบบแผนแนวคิดระหว่างอาจารย์และนิสิต และ 4. เพื่อศึกษาคุณภาพของเทคนิคการสร้างแผนที่มโนทัศน์ด้านความเที่ยง

ข้อค้นพบ

ผลการวิจัยจะเสนอจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 4 ข้อดังนี้

1. ลักษณะความต้องการจำเป็นที่ได้จำแนกตามลักษณะแบบการคิดของนิสิตและอาจารย์ดังนี้
  - 1.1 ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตตามแบบแผนแนวคิดของกลุ่มนิสิตประกอบด้วย ความต้องการจำเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ของนิสิตในการบริหารและจัดการ กลุ่มความสนใจและทัศนคติของนิสิตที่มีต่อกิจกรรม กลุ่มประโยชน์ที่พึงเกิดจากกิจกรรม

กลุ่มนโยบายกิจกรรมนิสิตของสถาบันในภาพรวม กลุ่มการวางแผนและระบบบริหารงานกิจกรรมนิสิต กลุ่มการสนับสนุนจากอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวกทั่วไป

1.2 ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิตตามแบบแผนแนวคิดของกลุ่มอาจารย์ ประกอบด้วย ความต้องการจำเป็นทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคุณลักษณะของนิสิต กลุ่มการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนิสิต กลุ่มการวางแผนและระบบบริหารกิจกรรมนิสิต กลุ่มประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากกิจกรรม กลุ่มการสนับสนุนจากคณาจารย์ทั่วไป กลุ่มนโยบายกิจกรรมนิสิตของสถาบันในภาพรวม และกลุ่มสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวกทั่วไป

1.3 ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิตตามแบบแผนการคิดร่วมกันของนิสิตและอาจารย์ ประกอบด้วย ความต้องการจำเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ดำเนินงานของนิสิต กลุ่มทัศนคติและความสนใจของนิสิต กลุ่มประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากกิจกรรม กลุ่มโครงสร้างองค์กรนิสิต กลุ่มการวางแผนและการดำเนินงานกิจกรรมนิสิต กลุ่มการสนับสนุนจากอาจารย์และบุคลากร กลุ่มสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวก กลุ่มการประสานงานระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต และกลุ่มนโยบายของสถาบันในภาพรวม

2. ผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจำแนกตามกลุ่มนิสิตและอาจารย์

2.1 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นตามแนวคิดของนิสิต

2.1.1 ความต้องการจำเป็นระดับกลุ่มที่นิสิตจัดลำดับตามระดับความวิกฤตสูงสุดจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่กลุ่ม กลุ่มนโยบายกิจกรรมนิสิตของสถาบันในภาพรวม กลุ่มการสนับสนุนจากอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มประสบการณ์ของนิสิตในการบริหารจัดการ

2.1.2 ความต้องการจำเป็นระดับหรือความที่นิสิตจัดลำดับตามระดับความวิกฤตสูงสุดจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ

อันดับที่ 1 ได้แก่ความต้องการจำเป็นเรื่องนิสิตที่เป็นคณะกรรมการนิสิตในส่วนของ อ.บ.จ. สภานิสิตและชมรมยังขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนการบริหารและการจัดการที่ดีทำให้งานออกมาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

อันดับที่ 2 ได้แก่ความต้องการจำเป็นเรื่อง กิจกรรมนิสิตควรได้รับการเอาใจใส่ความเอื้ออาทรจากฝ่ายบริหารทุกระดับร่วมประสานความเข้าใจและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจริงจัง

อันดับที่ 3 ได้แก่ความต้องการจำเป็นเรื่อง ขาดการร่วมมือประสานงาน ขาดการปรึกษาแนะนำในการทำงานของทุกฝ่าย (ผู้บริหาร อาจารย์ อ.บ.จ. ชมรม คณะฯ) ทั้งในด้านนโยบายและขั้นตอนการทำงาน

2.2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นตามแนวคิดของอาจารย์

2.2.1 ความต้องการจำเป็นระดับกลุ่มที่อาจารย์จัดลำดับตามระดับความวิกฤตสูงสุดจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ กลุ่มการสนับสนุนจากคณาจารย์โดยทั่วไป กลุ่มการวางแผนและระบบบริหารกิจกรรมนิสิต และกลุ่มนโยบายกิจกรรมนิสิตของสถาบันในภาพรวม

2.2.2 ความต้องการจำเป็นระดับข้อความที่อาจารย์จัดลำดับตามระดับความวิกฤตสูงสุดจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ

อันดับที่ 1 ได้แก่ความต้องการจำเป็นเรื่อง นิสิตขาดความรับผิดชอบในเรื่องความตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมและความรับผิดชอบหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมและความต้องการจำเป็นเรื่อง อาจารย์ที่ดูแลกิจกรรมนิสิต น่าจะนับเป็นความดีความชอบเท่ากับงานวิชาการหรืองานวิจัย

อันดับที่ 2 ได้แก่ความต้องการจำเป็นเรื่อง นิสิตไม่สนใจและขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

อันดับที่ 3 ได้แก่ความต้องการจำเป็นเรื่อง กิจกรรมนิสิตควรได้รับการเอาใจใส่ความเอื้ออาทรจากฝ่ายบริหารทุกระดับร่วมประสานความเข้าใจและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจริงจัง ความต้องการจำเป็นในเรื่อง อาจารย์ใหม่ทุกท่านควรผ่านงานกิจกรรมนิสิต และความต้องการจำเป็นในเรื่อง ยังไม่มีการจัดระบบเก็บข้อมูลพื้นฐานที่ดีทำให้การสานต่องานระหว่างปีต่อปียังบกพร่องไป

3. การเปรียบเทียบแบบแผนการคิดระหว่างนิสิตและอาจารย์สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามแบบแผนการคิดร่วมกันของอาจารย์และนิสิต พบว่าอาจารย์และนิสิตจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตโดยรวมแล้วไม่สัมพันธ์หรือไม่สอดคล้องกันและก็พบอีกว่าความต้องการจำเป็นกลุ่มที่นิสิตและอาจารย์จัดลำดับความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มการสนับสนุนจากอาจารย์และบุคลากร กลุ่มประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากกิจกรรม กลุ่มสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวก กลุ่มโครงสร้างองค์กรนิสิต ซึ่งอาจารย์จะประมาณค่าความวิกฤตสูงกว่านิสิต

4. คุณภาพของเทคนิคการสร้างแผนที่สมมติในด้านความเที่ยงที่บอกความสอดคล้องของกลุ่มประเมิน ได้

4.1 ค่าความเที่ยงของการประเมินจากกลุ่มนิสิต เท่ากับ .8605

4.2 ค่าความเที่ยงของการประเมินจากกลุ่มอาจารย์ เท่ากับ .7750

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเสนอเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. ลักษณะความต้องการจำเป็นที่ได้

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าลักษณะจุดเน้นของความต้องการจำเป็นของงานวิจัยนี้ จัดอยู่ในประเภทความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (perceived needs) ที่บ่งชี้สภาพปัจจุบันของงานกิจกรรมนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการดูแลแก้ไข เป็นอย่างยิ่ง หรือกล่าวได้ว่าความต้องการจำเป็นที่ได้จะสะท้อนถึงปัญหาอันวิกฤตที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตนั่นเอง

จากรับรองการสร้างข้อความ (generation) สามารถรวบรวมแนวคิดที่สะท้อนถึงความต้องการจำเป็นได้จำนวนกว่า 250 ข้อความ และทำการคัดเลือกเหลือ 117 ข้อความ เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาตรวจสอบเนื้อความที่ได้ทั้ง 117 ข้อความแล้วพบว่า สอดคล้องกับปัญหาที่พบในอดีต ทั้งปัญหาในกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองและปัญหาที่พบในงานกิจกรรมนิสิตของสถาบันอื่น ๆ เช่น นิสิตไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม, นิสิตที่ทำกิจกรรมยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเอง, งานกิจกรรมนิสิตยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (เช่น อารมณ ภาระพฤติ, 2522; ประดับ นิลพั่งงา, 2522; ชูชีพ พุทธประเสริฐ, 2524; รัชนิ คำแสน, 2524; กอบแก้ว สิงห์ดี, 2533; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2538; กิจการนิสิต, 2539) จากการค้นพบดังกล่าวบ่งชี้ว่าความต้องการจำเป็นที่สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตนั้นสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในงานกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองและสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ อีกทั้งลักษณะของปัญหาไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากอดีตเลย อย่างไรก็ตามก็มีสิ่งที่แตกต่างจากปัญหาที่ศึกษามาแล้วคือ ความต้องการจำเป็นที่สะท้อนถึงปัญหาที่ได้จากงานวิจัยนี้มีความครอบคลุมและหลากหลายมากกว่า ประกอบกับมีจุดเน้นของปัญหาที่วิกฤตมากกว่าการสำรวจปัญหาทั่ว ๆ ไป

เมื่อมีการจัดกลุ่มแนวคิดทั้ง 117 ข้อความ และผ่านการวิเคราะห์ด้วยสถิติ MDS และ CA จากโปรแกรม CONCEPT SYSTEM แล้ว ผลผลิตถูกแสดงออกมาในรูปแบบที่มโนทัศน์ชนิดต่าง ๆ แผนที่มีโนทัศน์ประเภทแผนที่กลุ่ม (Cluster Map) หรือแผนที่ประมาณค่าความสำคัญของกลุ่ม (Point Rating Map) จะแสดงความต้องการจำเป็นในระดับกลุ่ม (cluster) ที่สัมพันธ์กัน จากนั้นจึงมีการกำหนดชื่อให้แก่แต่ละกลุ่ม (label of cluster) กลุ่มความต้องการจำเป็นที่ได้จากแผนที่มโนทัศน์ทั้งของนิสิตและอาจารย์ต่างก็มี 7 กลุ่มเท่ากัน

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการจำเป็น

แม้ว่าความต้องการจำเป็นจากแนวคิดของอาจารย์และนิสิตถูกจัดกลุ่มแยกเป็นกลุ่ม ๆ ก็ตาม แต่ในการตีความและนำผลไปใช้นั้น ควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มความต้องการจำเป็นเหล่านั้น ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระยะห่างระหว่างกลุ่ม ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความต้องการจำเป็นจากแนวคิดของนิสิต นิสิตคิดว่าความต้องการจำเป็นมี 2 พวก คือ ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับตัวนิสิตเอง (กลุ่มที่ 1 และ 2) และความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ และมหาวิทยาลัย (กลุ่มที่ 4, 5, 6 และ 7) โดยที่ความต้องการจำเป็นระหว่างกลุ่มที่ 1 และ 2 และความต้องการจำเป็นระหว่างกลุ่มที่ 4, 5 และ 6 มีความสัมพันธ์กันสูง โดยที่ความต้องการจำเป็นที่กลุ่มที่ 3 เป็นสื่อกลางที่ทุกฝ่ายทั้ง อาจารย์ นิสิต และมหาวิทยาลัย เข้ามามีบทบาทร่วมกัน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม แต่กลุ่มนี้ก็มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กันสูงกับความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับนิสิต (กลุ่มที่ 1 และ 2) ซึ่งก็ควรจะเป็นเช่นนั้น เนื่องจากนิสิตเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมโดยตรงมากกว่าบุคคลกลุ่มอื่น

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการจำเป็นจากแนวคิดของอาจารย์ อาจารย์คิดว่า ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทั้งหมด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของตนเองเพียงอย่างเดียวแต่มหาวิทยาลัยและฝ่ายต่าง ๆ ต้องช่วยกันดูแล (กลุ่ม 5 จึงมีแนวโน้มแยกห่างจากกลุ่มอื่น ๆ) กลุ่มที่ 7 และ 8 เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันสูง เนื่องจากอาจารย์คิดว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมาช่วยกันดูแล และกลุ่มที่ 2 และ 3 ก็มีความสัมพันธ์กันสูงเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับกลไกการบริหารและดำเนินงานตามนโยบายกิจกรรมนิสิต

จากชื่อกลุ่มในแผนที่มโนทัศน์ของนิสิตและอาจารย์ จะเห็นได้ว่าลักษณะความต้องการจำเป็นกลุ่มต่าง ๆ ทั้งของนิสิตและอาจารย์นั้น เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของระบบงานกิจกรรมนิสิต (จินตนา ยูนิพันธ์, 2525 อ้างถึงใน กอบแก้ว สิงห์ดี, 2533; Greenwood, 1965 อ้างถึงใน กอบแก้ว สิงห์ดี, 2533; Gulick and Urwick, 1937 อ้างถึงใน กอบแก้ว สิงห์ดี, 2533) ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มบุคคล (อาจารย์ นิสิต และผู้ที่เกี่ยวข้อง) ถือว่าเป็นสรรพกำลังที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมนิสิตให้บรรลุเป้าหมาย นโยบายและเป้าหมายถือว่าเป็นหางเสือของการดำเนินงาน ระบบโครงสร้างและองค์กรช่วยรองรับการบริหารและการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม การบริหารและดำเนินงาน ช่วยให้การทำกิจกรรมดำเนินไปได้เป็นอย่างดีและเป็นระบบและต่อเนื่อง สภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวกช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และเนื้อหากิจกรรมถือว่าเป็นสื่อหรือเครื่องมือในการดำเนินงานของกลุ่มนิสิต ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแบบแผนความต้องการจำเป็นที่ถูกจัดเป็นกลุ่มของนิสิตและอาจารย์ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญและปัจจัยอื่น ๆ ของงานกิจกรรมนิสิต

2. การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

การจัดลำดับความสำคัญ (priority) นั้นกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการประเมินความต้องการจำเป็น ที่จะช่วยให้ผู้ใช้ผลของการประเมินความต้องการจำเป็น ได้ตัดสินใจเลือกความต้องการที่เร่งด่วนและสำคัญอย่างแท้จริง ดังนั้น การจัดลำดับความสำคัญจึง เป็นส่วนสำคัญที่มุ่งชี้ถึงทางเลือกอันสำคัญและเร่งด่วนที่จะต้องนำไปปฏิบัติหรือแก้ไขปัญหานั้นในอันดับแรก

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษายกกลุ่มนิสิตและอาจารย์ การอภิปรายในประเด็นการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจะแยกประเด็นทั้งนิสิตและอาจารย์เช่นกัน

2.1 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของกณนิสิต

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นระดับกลุ่มที่นิสิตจัดอันดับความสำคัญในระดับสูงเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ความต้องการจำเป็น กลุ่มนโยบายกิจกรรมนิสิตของสถาบันในภาพรวม (กลุ่มที่ 4) รองลงมาคือกลุ่มการสนับสนุนจากอาจารย์ทั่วไปและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง(กลุ่มที่ 6) และ กลุ่มประสบการณ์ของนิสิตในการบริหารจัดการ (กลุ่มที่ 1) พิจารณากลุ่มที่ 4 (นโยบาย) พบว่าความต้องการจำเป็นรายชื่อที่มีลำดับความสำคัญสูงจะเกี่ยวข้องกับเรื่อง การขาดการร่วมมือประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตทุกระดับ ทั้งฝ่ายอาจารย์ด้วยกันเองและกับนิสิต (ข้อที่ 72, 111) รวมไปถึงเรื่องนโยบายของกิจกรรมนิสิตที่แยกจากการเรียน และนโยบายกิจกรรมนิสิตยังไม่ส่งเสริมกิจกรรมที่มีคุณค่า (ข้อที่ 75, 73) เมื่อพิจารณากลุ่มที่ 6 (การสนับสนุน) พบว่าความต้องการจำเป็นรายชื่อที่มีลำดับความสำคัญสูงในเรื่องเกี่ยวกับการขาดการดูแลเอาใจใส่จากอาจารย์และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตทุกระดับ รวมทั้งขาดการประสานงานของอาจารย์ด้วยกันเอง (ข้อที่ 6, 7, 71, 74) และยังพบว่าขาดการสนับสนุน ส่งเสริม จากคณาจารย์ทั่วไป (ข้อที่ 15)

ความต้องการจำเป็นที่พบในกลุ่มทั้ง 2 นี้สอดคล้องกับผลสรุปจากการสัมมนาฝ่ายกิจการนิสิต ปี 2529-2531(อ้างถึงในขอบแก้ว สิงห์ดี, 2533) และการสัมมนาของฝ่ายกิจการนิสิตปี 2538 ที่พบว่าอาจารย์ทั่วไปไม่สนใจที่จะเข้ามาทำงานด้านกิจการนิสิต ซึ่งก็ตรงกับผลงานวิจัยของชิน อารมณ ภาวะพฤติ (2522) ชูชีพ พุทธิประเสริฐ (2524) และรัชนี คำแสน (2524) ที่พบว่าปัญหาอันดับที่ 2 ของงานกิจกรรมนิสิตคือ อาจารย์ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา และกิจกรรมนิสิตขาดการดูแลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต การประสานงานระหว่างทุก ๆ ฝ่ายทั้งนิสิตและอาจารย์ด้วยกันเองยังมีน้อยเกินไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันทุกระดับยังมีการประสานงานกันน้อยไป

และก็ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทวงมหาวิทยาลัยว่าผู้บริหารและอาจารย์ยังไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมนิสิตเท่าที่ควรทำให้ขาดแคลนผู้ที่จะเข้ามาทำงานในด้านนี้

เมื่อพิจารณากลุ่มที่ 1 (ประสบการณ์) พบว่าความต้องการจำเป็นรายชื่อความที่มีลำดับความสำคัญสูงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ นิสิตที่ทำงานกิจกรรมยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและการดำเนินกิจกรรมที่ดี รวมทั้งการทำกิจกรรมยังขาดการสร้างสรรค์งานใหม่ มักทำตามรุ่นก่อน ๆ (ข้อที่ 1, 22, 23, 24) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลสรุปการสัมมนาในปี 2529-2531 (อ้างถึง กอบแก้ว สิงห์ดี, 2533) ที่ว่าลักษณะการทำกิจกรรมของนิสิตนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเองและขาดการวางแผนดำเนินงานที่เป็นระบบ

จากการพิจารณาความต้องการจำเป็นระดับกลุ่มที่มีค่าความสำคัญสูงทั้ง 3 กลุ่มในช่วงต้นสามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มนิสิตคิดว่าความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตในปัจจุบันที่ต้องได้รับการดูแลแก้ไขอย่างยิ่ง ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ ขาดการดูแลเอาใจใส่ ให้ความสำคัญงานกิจกรรมนิสิตอย่างจริงจังจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย รวมทั้งการประสานงานร่วมกันด้วย และเรื่องนิสิตที่ทำกิจกรรมเองยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการบริหารจัดการที่ดี และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายชื่อที่มีลำดับความสำคัญสูง (ข้อที่ 24, 6, 72, 75) พบว่าสอดคล้องกับความต้องการรายกลุ่มทั้ง 2 เรื่อง

ความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงรองลงมาจากความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ตามแนวคิดของนิสิต ได้แก่ กลุ่มที่ 2 (ความสนใจและทัศนคติของนิสิตที่มีต่อกิจกรรม) มีความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูง คือ นิสิตขาดความรับผิดชอบด้านความตรงต่อเวลา ขาดความเสียสละและอดทน นิสิตไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่งานกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ประสบมาตลอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ชื่นอารมณี ภาวะพฤติ, 2522; ชูชีพ พุทธรประเสริฐ, 2524; รัชนี คำแสน, 2524; กอบแก้ว สิงห์ดี, 2533; ทวงมหาวิทยาลัย, 2538; กิจการนิสิต, 2539) และก็มีความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงเช่นกันที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหานี้ก็คือ ตัวนิสิตขาดความเข้าใจที่แท้จริงว่าทำไมต้องทำกิจกรรม และคิดว่ากิจกรรมในปัจจุบันไม่สื่อให้เห็นประโยชน์และคุณค่า กลุ่มที่ 5 (การวางแผนและระบบบริหารงานกิจกรรมนิสิต) มีความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูง คือ การวางแผนและแนวนโยบายยังไม่ชัดเจน ขาดการวางแผนระยะยาวและขาดการวางแผนร่วมกันจากทุก ๆ ฝ่าย การรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลยังไม่เป็นระบบ ระบบการสถานต่องานระหว่างปียังไม่ดีเพียงพอ กลุ่มที่ 3 (ประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากกิจกรรม) ความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงพบในประเด็นกิจกรรมไม่ได้สื่อให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ และการประชาสัมพันธ์ไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง กลุ่มที่ 7 (สภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวก) พบความต้องการจำเป็น

เป็นในประเด็นนิสิตขาดอิสระในการดำเนินงานอย่างแท้จริงเนื่องจากติดกับระบบราชการ ยานพาหนะไม่เพียงพอ และมีคุณภาพไม่ดี

2.2 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของกลุ่มอาจารย์

ความต้องการจำเป็นรายกลุ่มที่มีลำดับความสำคัญสูงจากแนวคิดของอาจารย์ 3 อันดับอันดับแรกได้แก่ กลุ่มการสนับสนุนจากคณาจารย์ทั่วไป (กลุ่ม 5) อันดับรองลงมาคือ กลุ่มการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนิสิต (กลุ่มที่ 2) และกลุ่มนโยบายกิจกรรมนิสิตของสถาบันในภาพรวม (กลุ่มที่ 6) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อที่มีลำดับความสำคัญสูงในกลุ่มที่ 5 (การสนับสนุนฯ) พบว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเชิญชวนคณาจารย์ทั่วไปหันมาสนใจ สนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรม การขาดแคลนอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม (ข้อที่ 4, 15, 32, 93) และความต้องการจำเป็นข้อที่ 53 ที่เกี่ยวกับเรื่องการนับผลงานทางกิจกรรมนิสิตให้เทียบเท่างานวิชาการหรืองานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบแก้ว สิงห์ดี (2533) และงานวิจัยของทบวงมหาวิทยาลัย (2538) ที่เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการในเรื่องนี้เนื่องจากงานกิจกรรมนิสิตเป็นงานที่มีความสำคัญในการพัฒนานิสิตควบคู่กับงานวิชาการและเป็นการเสริมแรงให้อาจารย์ที่ดูแลงานกิจกรรมนิสิตอีกด้วย

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อที่มีลำดับความสำคัญสูงในกลุ่มที่ 2 (การประสานงานฯ) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขาดการประสานงาน แนะนำปรึกษาของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ขาดประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมนิสิตที่ต่อเนื่อง รวมทั้งขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ดีเพียงพอ (ข้อที่ 9, 20, 70, 72, 111) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลสรุปการสัมมนาฝ่ายกิจการนิสิตในปี 2529-2531 ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมยังไม่ดีเท่าที่ควร กิจกรรมยังชบเซา และจากการพูดคุยกับนิสิตที่ทำกิจกรรมและอาจารย์ และสังเกตด้วยตนเองผู้วิจัยคิดว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตนี้มีมากพอสมควร แต่เป็นลักษณะการแยกกันทำตามกิจกรรมของคณะมากกว่าซึ่งยังขาดความต่อเนื่อง สำหรับปัญหาการระบบการจัดเก็บข้อมูลและการประเมินผลการดำเนินงานถือว่าเป็นสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้งานกิจกรรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากงานวิจัยของ ชื่นอารมณ ภาวะพฤติ (2522) ชูชีพ พุทธประเสริฐ (2524) และ รัตน์ คำแสน (2524) ก็พบว่าปัญหาที่สำคัญอันดับที่ 3 ที่เกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิตคือ ขาดการวิเคราะห์ประเมินผลที่เป็นระบบและไม่ใช้ผลการประเมิน

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อที่มีลำดับความสำคัญสูงในกลุ่มที่ 6 (นโยบายกิจกรรมนิสิตฯ) พบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับ นโยบายการพัฒนากิจกรรมนิสิตที่แยกจากการเรียน ขาดความชัดเจนและขาดการเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างทั่วถึง และยังขาดการดูแล การให้ความสำคัญและการประสานงานร่วมกันจากทุกฝ่ายอย่างจริงจัง (ข้อที่ 6, 7, 10, 46, 75) สำหรับความต้องการจำเป็นรายข้อที่มีลำดับความสำคัญสูงนั้นก็สอดคล้องกับการจัดลำดับความสำคัญรายกลุ่ม (ข้อที่ 3, 6, 4, 7, 70) แต่มีบางประเด็นที่เกี่ยวกับนิสิตเพิ่มเติมเข้ามา ได้แก่ นิสิตไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและขาดความรับผิดชอบในเรื่องตรงต่อเวลา (ข้อที่ 2, 3)

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญรองลงมาสำหรับกลุ่มอาจารย์ พบว่า ความต้องการจำเป็นกลุ่มที่ 1 (คุณลักษณะของนิสิต) พบความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงคือ นิสิตขาดความรับผิดชอบเรื่องตรงต่อเวลา ขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบ นิสิตมีกิริยามารยาทไม่เหมาะสมตามกาลเทศะ นิสิตไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งปัญหาสุดท้ายนี้มีความต้องการจำเป็นที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหานี้ก็คือ นิสิตกลัวว่าจะเสียการเรียน ขาดความเข้าใจที่แท้จริงว่าทำไมต้องทำกิจกรรม และคิดว่ากิจกรรมไม่มีประโยชน์ กลุ่มที่ 4 (ประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากกิจกรรม) พบความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงคือ กิจกรรมพัฒนาจริยธรรมยังไม่เข้มข้น จุดมุ่งหมายการทำกิจกรรมเปลี่ยนไปจากเพื่อสร้างคนเป็นการสร้างชื่อเสียง กลุ่มที่ 7 (สภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวก) พบความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงคือ สถานที่ทำกิจกรรมยังมีไม่เพียงพอ กลุ่มที่ 3 (การวางแผนและระบบบริหารกิจกรรมนิสิต) พบความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงคือ งานกิจกรรมนิสิตขาดการวางแผนระยะยาว การบริหารงานของคณะกรรมการนิสิตยังยึดความสนุกสนานและพวกพ้อง

ลักษณะการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากแนวคิดของนิสิตและอาจารย์ที่พบจากงานวิจัยนี้เคยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาก่อนของงานกิจกรรมนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและงานกิจกรรมนิสิตของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ แต่มักจะเป็นปัญหาที่ไม่ได้บอกลำดับความสำคัญ แต่ลักษณะปัญหาที่พบในงานวิจัยนี้มีจุดเน้นที่บอกถึงปัญหาที่วิกฤตในขณะนี้ของงานกิจกรรมนิสิต ซึ่งส่วนใหญ่คนทั้ง 2 กลุ่มจะพบความต้องการจำเป็นในกลุ่มต่างๆ คล้ายคลึงกันในหลายประเด็น ที่เห็นเด่นชัด คือ ความต้องการจำเป็นเรื่องการดูแลเอาใจใส่ การร่วมประสานงานและการให้ความสำคัญแก่งานกิจกรรมนิสิตจากบุคคลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแนวนโยบายที่เกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิต แต่ความคิดของอาจารย์มีแนวโน้มที่เกี่ยวกับระดับมหาวิทยาลัย ในขณะที่ความคิดนิสิตมีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับฝ่ายกิจการนิสิต นอกจากนี้ส่วนนิสิตยังมีปัญหาในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานที่เป็นระบบ โดยเฉพาะการบริหารและดำเนินกิจกรรม โดยที่ฝ่ายอาจารย์ก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ที่ดูแลกิจกรรมนิสิตด้วย

แม้ว่าความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูง จะมีความสำคัญต่อการเลือกหรือตัดสินใจเป็นอันดับแรก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มอื่น ๆ จะไม่มีความสำคัญหรือควรละเลยไป จากจุดเด่นของเทคนิคนี้ที่ว่าจุดเน้นของกระบวนการนั้นยอมรับว่าความคิดของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีคุณค่า (Trochim, 1989, 1994, 1995) และปัญหาบางประการที่มีความสำคัญเฉลี่ยในระดับกลุ่มรองลงมา ก็ควรจะนำมาพิจารณาด้วย เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับกิจกรรมนิสิตนั้น ยังคงสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต แต่ระดับความวิกฤตของปัญหาจะต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ประกอบกับความต้องการจำเป็นที่ได้มีลักษณะเป็นกรอบแนวคิดของความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับงานกิจกรรมนิสิตทั้งระบบ และที่สำคัญยิ่งภายในแต่ละกลุ่มก็มีอันดับความสำคัญรายชื่ออยู่ในระดับสูงซึ่งความต้องการจำเป็นรายชื่อเหล่านี้จะช่วยทำให้ครอบคลุมรายละเอียดของภาพรวมของความต้องการจำเป็นจากแนวคิดของอาจารย์และนิสิตให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบแนวคิดระหว่างอาจารย์และนิสิต

จากผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของค่าความวิกฤตระหว่างกลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์ ทั้ง 3 แนวทาง สามารถสรุปได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วการประมาณค่าความวิกฤตรายชื่อความทั้ง 117 ชื่อความ จำแนกตามกลุ่มอาจารย์และนิสิตนั้นมีความสอดคล้องกันในระดับปานกลาง (ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของค่าความวิกฤตของอาจารย์และนิสิตโดยยึดแบบแผนการจัดกลุ่มชื่อความของนิสิต เท่ากับ .53 และค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของค่าความวิกฤตของอาจารย์และนิสิตโดยยึดแบบแผนการจัดกลุ่มชื่อความของอาจารย์เท่ากับ .61) ซึ่งแสดงว่าถ้าแบบแผนการจัดกลุ่มชื่อความของนิสิตเหมือนอาจารย์หรืออาจารย์เหมือนนิสิตแล้วการประมาณค่าความวิกฤตของบุคคล 2 กลุ่มจะสอดคล้องกันปานกลาง

การเปรียบเทียบความสอดคล้องของแบบแผนการคิดของกลุ่มนิสิตและอาจารย์ในแนวทางที่ 1 และ 2 นั้นต้องอาศัยข้อตกลงเบื้องต้นที่ว่าแบบแผนการจัดกลุ่ม (sorting) ของนิสิตและอาจารย์ต้องเหมือนกัน โดยต้องสมมุติแบบแผนการจัดกลุ่มของฝ่ายหนึ่งให้เหมือนกับอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วการยึดแบบแผนการจัดกลุ่มของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเกณฑ์นั้นอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากอีกกลุ่มหนึ่งอาจมีแบบแผนความคิดไม่ตรงกันก็ได้ ซึ่งก็เป็นความจริง เมื่อพิจารณาผลการจัดลำดับความสำคัญของความวิกฤตระดับกลุ่มของแบบแผนที่นำมาเปรียบเทียบกับแบบแผนที่ใช้เป็นเกณฑ์ แล้วพบว่า การจัดความสำคัญไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งผลการเปรียบเทียบในแนวทางที่ 3 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องเท่ากับ .02 ซึ่งถ้าแบบแผนการจัดกลุ่มของบุคคล 2 กลุ่มคล้ายคลึงกัน ค่าส.ป.ส.ความสอดคล้องจากการเปรียบเทียบแบบ

แผน (Patter Matching) ทั้ง 3 แนวทางจะสอดคล้องกันสูงด้วย ดังนั้นการเปรียบเทียบความสอดคล้องของแบบแผนความคิด ตามแนวทางที่ 3 ที่ใช้แบบแผนการจัดกลุ่มร่วมกันทั้งของอาจารย์และนิสิต จึงมีความเหมาะสมที่สุด และสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากเป็นความคิดร่วมของบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม และไม่ต้องอาศัยข้อตกลงเบื้องต้นตามแนวทางที่ 1 และ 2

จากผลการเปรียบเทียบการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นระหว่างกลุ่มนิสิตและอาจารย์ในแนวทางที่ 3 พบว่า โดยรวมแล้วนิสิตและอาจารย์มีแนวคิดในการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นทั้ง 9 กลุ่มไม่สัมพันธ์หรือไม่สอดคล้องกัน ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบแก้ว สิงห์ดี (2533) ที่พบว่าความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์แตกต่างกันโดยอาจารย์ประมาณค่าความสำคัญสูงกว่านิสิต กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของการประมาณค่าความวิกฤตแตกต่างกัน คือ กลุ่มการสนับสนุนอาจารย์และบุคลากร กลุ่มประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากกิจกรรม กลุ่มสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวก และกลุ่มโครงสร้างองค์กรนิสิต ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า กลุ่มการสนับสนุนจากอาจารย์ นั้นประกอบด้วยความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ที่ดูแลกิจกรรมนิสิตโดยตรง เช่น การนำผลงานทางกิจกรรมนิสิตเทียบเท่างานวิชาการหรืองานวิจัยการส่งเสริม สนับสนุนจากอาจารย์ทั่วไป ชาติแคลนบุคลากร โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับนิสิตโดยตรง ดังนั้น อาจารย์จึงประมาณค่าความสำคัญกลุ่มสูงกว่านี้กับนิสิต สำหรับกลุ่มประโยชน์ที่พึงเกิดจากกิจกรรม และกลุ่มโครงสร้างองค์กรนิสิต นั้นเป็นความต้องการจำเป็นที่สะท้อนนิสิตที่ทำงานโดยตรงโดยตรง นิสิตเป็นผู้ทำกิจกรรม ในขณะที่อาจารย์ไม่ได้ทำกิจกรรมโดยตรง ดังนั้น นิสิตจึงมองว่าไม่เป็นปัญหามากนักถ้ากิจกรรมเกิดปัญหามากก็จะสะท้อนถึงตนเอง ประกอบกับมีอาจารย์หลายท่านที่ดูแลนิสิตได้กล่าวว่าความเข้าใจของนิสิตและอาจารย์ในการทำกิจกรรมไม่ค่อยตรงกันนักนิสิตส่วนใหญ่ยังเด็กและมีความรับผิดชอบน้อย ในขณะที่อาจารย์นั้นมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตมากกว่านิสิตเปรียบเสมือนผู้ใหญ่ที่คอยสอดส่องดูแลอยู่ภายนอก จึงทำให้มองเห็นปัญหามากกว่าผู้ทำกิจกรรมโดยตรง

4. ข้อสังเกตที่พบจากการใช้กระบวนการสร้างแผนที่มโนทัศน์ในงานวิจัยนี้

งานวิจัยนี้มีข้อสังเกตจากการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่มโนทัศน์ทั้งที่เป็นจุดเด่นและข้อจำกัดดังนี้

จุดเด่นของงานวิจัยนี้มี 2 ส่วน คือ จุดเด่นแง่ผลลัพธ์ที่ได้และแง่กระบวนการ ด้านผลลัพธ์ที่ได้นั้น ผลผลิตของกระบวนการนี้ก็คือ แผนที่มโนทัศน์ ซึ่งเป็นผลผลิตที่ง่ายต่อการวิเคราะห์และนำเสนอ ทำให้เห็นตำแหน่งของความต้องการจำเป็นในเชิงความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบ โดยที่

ไม่ได้ตีความแยกเป็นส่วน ๆ เหมือนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปกติ ที่สำคัญยังมีการแสดงผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในตัวกระบวนการอย่างชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและตีความผลที่ได้เพื่อนำไปแก้ปัญหาได้ทั้งระบบความสัมพันธ์ นอกจากนี้ความต้องการจำเป็นที่ได้จะครอบคลุมปัญหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตทั้งระบบ และมีรายละเอียดที่ลึกซึ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลทุกฝ่ายเนื่องจากผลที่ได้เกิดจากการรวบรวมแนวคิด การจัดกลุ่มและการประมาณค่าความสำคัญของอาจารย์และนิสิตเอง

จุดเด่นแห่งกระบวนการ คือ กระบวนการทุกขั้นตอนเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกลุ่มทุกคนแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ยอมรับความคิดของทุกคน ผลผลิตที่ได้เป็นกรอบความคิดจากการร่วมมือของทุกคน มิใช่เกิดจากผู้วิจัย (ถ้าเปรียบเทียบกับการใช้แบบสอบถาม) ลักษณะผู้เข้าร่วมกระบวนการมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงกับงานกิจกรรมนิสิต ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบุคคลเหล่านี้มีความรับผิดชอบสูง (ทั้งกลุ่มอาจารย์และนิสิต) จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการจัดกลุ่มและประมาณค่าความสำคัญของข้อความประกอบด้วยขั้นตอนที่กลุ่มเป้าหมายต้องใช้ความคิด ต้องศึกษาวิธีการตอบให้เข้าใจจึงจะสามารถทำได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนของกระบวนการสร้างแผนที่โน้ตคนลดโอกาสการให้ข้อมูลแบบไม่จริงจัง ส่งผลให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงและความตรง

ข้อสังเกตที่อาจถือว่าเป็นข้อจำกัดของการรวมกลุ่มอาจารย์ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งค่อนข้างมีความแตกต่างกันทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ และประสบการณ์

ข้อสังเกตที่อาจถือว่าเป็นข้อจำกัดของการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่โน้ตคนก็คืองานวิจัยนี้ใช้กระบวนการสร้างแผนที่โน้ตคนไม่ครบถ้วนตามหลักการ แต่เป็นการประยุกต์ตามความเหมาะสม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ ปกติกระบวนการประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (Trochim, 1989, 1993, 1995) งานวิจัยนี้ก็ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนเช่นกัน แต่ขั้นตอนการตีความเป็นผลการตีความจากผู้วิจัย โดยพิจารณาตีความจากผลผลิตที่ได้จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในหลักการของเทคนิคนี้แล้วในขั้นตอนการตีความนี้จะให้กลุ่มเป้าหมายร่วมกันตีความแล้วลงข้อสรุป ในสภาพความเป็นจริงแล้วเป็นการยากมากที่จะทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวใกล้ที่จะปิดภาคเรียน ประกอบกับกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยมีการศึกษามากมีเวลาน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาจารย์ซึ่งส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งในสายงานผู้บริหาร สำหรับตัวนิสิตส่วนใหญ่ก็เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ต้องเตรียมตัวสอบและเตรียมตัวจบการศึกษา จึงเป็นอุปสรรคที่จะดำเนินการดังกล่าวได้ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ใช้เทคนิคนี้ก็พบว่างานวิจัยของ Linton (1989) ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือในขั้นตอนการตีความเกิดอุปสรรคไม่สามารถประชุมกลุ่มร่วมกันตีความได้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นข้อจำกัดในงานวิจัยนั้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ เทคนิคนี้ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก ปกติแล้วจะต้องมีผู้ประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลในหน่วยงานต้องการทราบคำตอบของประเด็นปัญหา แล้วใช้เทคนิคนี้ค้นหาคำตอบที่ต้องการ แต่ประเด็นปัญหาของการวิจัยนี้ไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตโดยตรง ดังนั้นการดำเนินการประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยใช้กระบวนการกลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมาก (ประมาณ 50 คน) จึงกระทำได้ยากมาก

ข้อจำกัดในข้างต้นทำให้ไม่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มได้อย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดอื่น ๆ ตามมา ได้แก่ ข้อจำกัดในการคัดเลือกข้อความ ปกติแล้วการคัดเลือกข้อความที่รวบรวมได้จากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดนั้นจะต้องมีตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดในกรณีที่ใช้กระบวนการกลุ่มเต็มรูปแบบ ช่วยกันคัดเลือกข้อความที่ตรงกับประเด็นปัญหา (focus of statement) เมื่อไม่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกและรวบรวมข้อความด้วยตนเอง แล้วก็พบว่า เป็นงานที่ยากพอสมควร เนื่องจากข้อความทั้งหมดมีจำนวนกว่า 250 ข้อความ และคัดเลือกให้เหลือ 117 ข้อความ แม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์คัดเลือกก็ตาม แต่หลายข้อความมีเนื้อความซ้ำซ้อนกัน ผู้วิจัยก็ต้องคงไว้เนื่องจากตามหลักการของเทคนิคนี้จะยอมรับความคิดของทุกคน อีกทั้งข้อความมีจำนวนมาก จึงทำให้งานตรงส่วนนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนได้

ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนการจัดกลุ่ม (sort) และประมาณค่าความสำคัญของข้อความ (rating) โดยปกติแล้วในกรณีที่กลุ่มเป้าหมายไม่สามารถมาประชุมกลุ่มแบบร่วมกันได้ หรือไม่สามารถจัดกลุ่มข้อความและประมาณค่าความสำคัญบนจอภาพกับคอมพิวเตอร์โดยตรงได้ ผู้ดำเนินการจะต้องใช้วิธีส่งข้อมูลไปให้ โดยจะต้องส่งกระดาษขนาด 3x5 นิ้ว จำนวน 117 แผ่น (การ์ดแต่ละแผ่นจะบันทึก 1 ข้อความ) และรายการประมาณค่าความสำคัญของข้อความ (rating sheet) พร้อมกับคำชี้แจงในการตอบไปให้กลุ่มเป้าหมายแล้วรอรับคืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาป้อนเข้าคอมพิวเตอร์กลาง

สำหรับการวิจัยนี้ก็ใช้วิธีการส่งข้อมูลไปให้กลุ่มเป้าหมายเช่นกัน แต่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ขั้นตอนการจัดกลุ่มและการประมาณค่าความสำคัญของข้อความให้อยู่ในเครื่องมือฉบับเดียวกัน เครื่องมือนี้เรียกว่า แบบการจัดกลุ่มและประมาณค่าความสำคัญของข้อความ (เครื่องมือฉบับเต็มแสดงในภาคผนวก ข) ในขั้นตอนการจัดกลุ่มข้อความ (sorting) ได้กำหนดให้กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดกลุ่มได้สูงสุด 10 กลุ่ม ในขั้นตอนนี้พบว่าเกิดปัญหาอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ มีเสียงสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมายบางคน ทั้งนิสิตและอาจารย์ว่ากระทำได้ยาก เนื่องจากจำนวนข้อความมีมากถึง 117 ข้อความ ประกอบกับไม่มีเกณฑ์การจัดกลุ่มที่ชัดเจน บางข้อความมีความหมายหรือเนื้อความกำกวมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้เวลาในการจัดกลุ่มข้อความนี้อย่างมาก จาก

ข้อจำกัดนี้อาจอธิบายได้ว่า ลักษณะเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ไม่สามารถทดแทนวิธีใช้การจัดกลุ่มได้ในกรณีที่มีข้อความจำนวนมาก และข้อความที่อยู่ในเครื่องมือมีลักษณะคงที่ กล่าวคือ ไม่สามารถนำมาปรับเปลี่ยน หรือเปรียบเทียบกันได้สะดวกเหมือนใช้การจัดกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายจะต้องพลิกเครื่องมือไปมาซึ่งอาจจะทำให้เกิดการสับสน เมื่อหน่าย และกลายเป็นงานที่ยากที่สุดในขณะที่การจัดกลุ่มโดยใช้การค้นเป็นวิธีการที่น่าสนใจ ยืดหยุ่น ง่ายและสะดวกในการปรับเปลี่ยน หรือนำมาเปรียบเทียบความหมายของข้อความได้อย่างชัดเจน

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่เกิดจากผู้วิจัยเอง กล่าวคือ ผู้วิจัยไม่ได้เน้นให้กลุ่มเป้าหมายกำหนดชื่อประจำกลุ่มเมื่อจัดกลุ่มเสร็จแล้ว จึงทำให้ไม่สามารถตรวจสอบความคิดในการจัดกลุ่มของกลุ่มเป้าหมายบางคนที่ไม่ได้กำหนดชื่อประจำกลุ่มไว้ (ชื่อกลุ่มอาจใช้เป็นเกณฑ์ตรวจสอบความจริงใจในการจัดกลุ่มข้อความได้ โดยพิจารณาความหมายของแต่ละข้อความภายในกลุ่มนั้น ๆ ว่าสอดคล้องหรือสมเหตุสมผล (make sense) กับชื่อกลุ่มหรือไม่)

ข้อสังเกตที่สำคัญประการสุดท้าย คือ ข้อจำกัดเรื่องผลของการจัดกลุ่ม เมื่อพิจารณากลุ่ม (cluster) ความต้องการจำเป็นบางกลุ่มในแผนที่มิติทัศน์พบว่าภายในกลุ่มประกอบด้วยข้อความซึ่งหลากหลายยากที่จะตั้งชื่อกลุ่ม (label) ดังเช่นกลุ่มที่ 2 (การประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนิสิต) ในแผนที่มิติทัศน์ของกลุ่มอาจารย์ พบว่า ภายในกลุ่มประกอบด้วยข้อความที่ 9, 13, 20, 70, 72, 76, 95 และ 111 ซึ่งมีแนวคิดที่หลากหลาย พิจารณาแล้ว ไม่น่ามาถูกจัดอยู่กลุ่มเดียวกันได้ และกลุ่มบางกลุ่ม เช่น กลุ่มที่ 1 คุณลักษณะของนิสิต กลุ่มนี้น่าจะแยกเป็น 2 กลุ่มเหมือนการจัดกลุ่มของนิสิต เมื่อพิจารณาแล้วอาจเกี่ยวข้องกับสาเหตุหลายประการ ประการแรกเกิดจากการจัดกลุ่มข้อความของอาจารย์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะจัดกลุ่มโดยเฉลี่ยประมาณ 4-5 กลุ่มเท่านั้น เมื่ออาจารย์จัดกลุ่มเพียงเท่านี้เกณฑ์ที่อาจารย์ตั้งไว้จะต้องกว้างข้อความต่างๆ จึงมีโอกาที่จะถูกจัดให้อยู่กลุ่มเดียวหรือกองเดียวกันสูง ส่งผลให้จุดที่ถูกจัดวางด้วยการวิเคราะห์โดยสถิติ MDS มีแนวโน้มที่จะอยู่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น แล้วก็ส่งผลไปยังการจัดกลุ่มด้วยสถิติ CA ด้วย ทำให้ข้อความที่มีแนวคิดหลากหลายอาจถูกจัดอยู่กลุ่มเดียวกันได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดอุปสรรคในการตั้งชื่อแทนกลุ่ม (cluster labeling) และยากต่อการตีความที่ต้องพิจารณาความสอดคล้องของแนวคิดในกลุ่มย่อยบนแผนที่มิติทัศน์ สาเหตุที่อาจารย์จัดกลุ่มข้อความเพียง 4-5 กลุ่ม อาจเนื่องมาจาก อาจารย์มีภารกิจมากทำให้ไม่มีเวลามากพอที่จะจัดกลุ่มข้อความได้มากกลุ่ม เนื่องจากต้องใช้เวลาในการพิจารณามาก สาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ ตัวเครื่องมือในการจัดกลุ่มไม่น่าสนใจ และมีลักษณะคงที่ การจัดกลุ่มหลายกลุ่มย่อมต้องมีเกณฑ์หลายเกณฑ์ด้วย แต่วิธีการที่จะเปรียบเทียบ สับเปลี่ยน หรือเคลื่อนย้ายข้อความทำด้วยความลำบาก ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์จัดกลุ่มเพียง 4-5 กลุ่มเท่านั้น

สำหรับกลุ่มนิสิต เมื่อพิจารณาการกำหนดชื่อกลุ่มและการตีความในแผนที่มโนทัศน์ที่ได้ พบว่ามีปัญหาน้อยกว่ากลุ่มอาจารย์ซึ่งก็สัมพันธ์กับการจัดกลุ่มของนิสิตที่เฉลี่ยประมาณ 6-7 กลุ่ม แต่ก็มีเสียงสะท้อนจากนิสิตหลายคนว่าจัดกลุ่มหรือความยากต้องใช้เวลา

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น ดังนั้นข้อค้นพบที่ได้จะเป็น ลักษณะความต้องการจำเป็นที่สะท้อนถึงปัญหาอันวิกฤตที่เกิดขึ้นและต้องเร่งแก้ไขปรับปรุงอย่าง ยิ่ง ข้อค้นพบนี้จะเป็นสารสนเทศหนึ่งที่จะช่วยผู้มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ที่เกิดขึ้น กระบวนการไม่ได้แก้ปัญหามาโดยตรง ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการ ตัดสินใจ การวางแผนหรือกำหนดยุทธวิธีการปฏิบัติ เพื่อพัฒนางานกิจกรรมนิสิต ซึ่งมหาวิทยาลัย ควรสนใจเรื่องต่อไปนี

1. จากผลการวิจัยที่พบว่านิสิตและอาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความต้องการจำเป็นด้านขาดการดูแลเอาใจใส่และร่วมประสานงานของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต อย่างจริงจัง นโยบายพัฒนากิจกรรมนิสิตขาดความชัดเจน และแยกจากงานวิชาการ ขาดการวางแผนระยะยาวที่ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน รวมทั้งขาดการวางแผนร่วมกันจากทุกฝ่าย ความต้องการจำเป็นนี้สะท้อนให้ มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับงานกิจกรรมนิสิตอย่างจริงจัง โดยควรมีนโยบายส่งเสริมให้งานกิจกรรมนิสิตเป็นภารกิจหลักอาจารย์ มีการวางแผนและกำหนด นโยบายร่วมกันที่ชัดเจน ตลอดจนควรมีการติดต่อประสานงานกับฝ่ายวิชาการให้กิจกรรมนิสิต ดำเนินไปแนวเดียวกับงานวิชาการ และก็เป็นที่น่ายินดียิ่งเนื่องจากการศึกษาแผนพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปี 2539 และแผนกลยุทธ์ของฝ่ายกิจการนิสิตก็พบว่ามุ่งให้ความสำคัญ กับงานกิจกรรมนิสิตเป็นภารกิจหลักแก่อาจารย์ทุกคน ดังนั้น ผลการวิจัยประเด็นนี้จึงช่วยยืนยัน ความต้องการจำเป็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตที่แท้จริงซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญอยู่ และคาดว่าในอนาคตปัญหาที่สำคัญนี้คงได้รับการ แก้ไขให้หมดไป

2. มหาวิทยาลัยควรนำความต้องการจำเป็นในเรื่องการนับผลงานด้านกิจกรรมเทียบเท่า งานวิชาการ ไปพิจารณาเนื่องจากเป็นความต้องการจำเป็นที่มีอันดับความสำคัญสูงสุดตามแนว คิดของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าถ้าดำเนินการได้แล้วจะทำให้บุคลากรที่ ดูแลงานกิจกรรมนิสิตมีขวัญและกำลังใจเพิ่มขึ้นมาก แต่ทั้งนี้ควรคำนึงถึงผลดีผลเสียและความเป็น ไปได้ด้วย

3. ในส่วนของฝ่ายกิจการนิสิตนั้นพบว่ามีความเสี่ยงสะท้อนจากทั้งนิสิตและอาจารย์ว่าการประสานงาน ปรีกษาแนะนำในกลุ่มของนิสิตและอาจารย์ยังน้อยเกินไป รวมทั้งเรื่องการจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน การประเมินผลยังไม่ดีเพียงพอ ดังนั้น ฝ่ายกิจการนิสิต ควรจัดให้มีการประชุมหรือสัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตให้มากขึ้น รวมทั้งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นหัวใจของระบบคุณภาพการดำเนินงาน

4. ในส่วนของนิสิตและอาจารย์พบว่ามีความเสี่ยงสะท้อนจากอาจารย์และนิสิตเรื่องความเข้าใจและความคิดเห็นด้านการทำกิจกรรมควรแตกต่างกัน ประกอบกับผลการเปรียบเทียบความคิดของอาจารย์และนิสิตพบว่า ในภาพรวมอาจารย์และนิสิตมีความคิดเห็นต่างกัน โดยอาจารย์จะประเมินปัญหามีระดับความวิกฤตสูงกว่านิสิต ผลการวิจัยลักษณะนี้อาจเป็นสัญญาณว่าการดำเนินงานร่วมกันของอาจารย์และนิสิตอาจเกิดปัญหาอุปสรรคได้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนิสิตควรจะไปใกล้ชิดกับนิสิตมากกว่านี้ โดยมีการร่วมมือประสานงาน ปรีกษาแนะนำซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

5. ผลงานวิจัยพบว่านิสิตทั่วไปและนิสิตที่ทำกิจกรรมขาดความรับผิดชอบเรื่องความตรงต่อเวลา และขาดการทำงานที่เป็นระบบ รวมทั้งขาดความรู้ ความเข้าใจในการการบริหารและดำเนินงานที่ดี ดังนั้นฝ่ายกิจการนิสิตและอาจารย์ทั่วไปควรหาวิธีการที่จะปลูกฝังคุณลักษณะและค่านิยมนี้ให้เกิดแก่นิสิต รวมทั้งช่วยพัฒนานิสิตในด้านความรู้และประสบการณ์ในการทำงานที่เป็นระบบ ตลอดจนการบริหารและดำเนินงาน

6. ผลการวิจัยพบปัญหาเรื่องการไม่เข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจากแนวคิดของนิสิตและอาจารย์ ยังมีลำดับความสำคัญในอันดับต้น ๆ และมีความต้องการจำเป็นที่มีลำดับความสำคัญสูงเช่นกันที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหานี้ นั่นก็คือ นิสิตขาดความเข้าใจแท้จริงว่าทำไมต้องทำกิจกรรมและต้องเข้าร่วมกิจกรรมโดยยังคิดว่ากิจกรรมในปัจจุบันไม่ได้สื่อถึงประโยชน์และคุณค่าต่อนิสิตเอง นิสิตยังคิดว่าถ้าทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะเสียการเรียน รวมทั้งขาดผู้ชี้แนะให้นิสิตประยุกต์สิ่งที่เรียนมาใช้กับกิจกรรม ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนให้มหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญและสนใจอย่างจริงจัง ไม่เพียงแต่ฝ่ายกิจการนิสิตเท่านั้น แต่ควรร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร อาจารย์และนิสิต

7. ในส่วนของลักษณะกิจกรรมพบปัญหาที่สำคัญ คือ กิจกรรมในปัจจุบันไม่ได้สื่อให้นิสิตเห็นคุณค่าและประโยชน์ จุดมุ่งหมายการทำกิจกรรมมุ่งเพื่อสร้างชื่อเสียงมากขึ้นขาดกิจกรรมที่พัฒนาจริยธรรมของนิสิต ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิตควรมีการทบทวนถึงจุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม ประโยชน์และคุณค่าและลักษณะของกิจกรรมในปัจจุบัน

8. ในส่วนของสภาพแวดล้อมและการอำนวยความสะดวกแม้ว่าจะไม่พบว่าเป็นปัญหาที่มีลำดับความสำคัญสูงนัก แต่ก็พบว่ามีปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม คือ สถานที่ในการทำกิจกรรม คุณภาพของยานพาหนะ และความสะดวกในการบริหารงานของคณะกรรมการนิสิต

แม้ว่าผลการวิจัยจะพบปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่ม แต่ถ้าพิจารณารายละเอียดของปัญหาในแต่ละกลุ่มแล้วพบว่าปัญหาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและอาจสาเหตุมีรากของปัญหาเดียวกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาล่าช้าจึงควรต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้งระบบ ซึ่งมหาวิทยาลัย ฝ่ายกิจการนิสิตและผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายทั้งอาจารย์และนิสิต ควรร่วมประสานงานกันหาวิธีการเพื่อกำหนดแนวดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาล่าช้าให้หมดไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยทั้งกระบวนการ ได้แก่ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการวิจัย และข้อค้นพบจากการผลการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ประเด็นด้านวิธีการ

1.1 จากข้อจำกัดในด้านการจัดกลุ่มข้อความ (sort) ที่พบว่าการจัดกลุ่มข้อความน้อยกลุ่มจะส่งผลต่อการจัดกลุ่มและตีความในแผนที่มโนทัศน์ที่ได้ ดังนั้นจึงน่าที่จะศึกษาว่าจำนวนกลุ่มต่างกันได้จากการจัดกลุ่มข้อความ (sort) นั้นจะส่งผลต่อการจัดกลุ่ม (cluster) และการตีความแผนที่มโนทัศน์ที่ได้ได้อย่างไร จำนวนกลุ่มจากการจัดกลุ่มข้อความ (sort) เท่าใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

1.2 จากการศึกษาแนวคิดและหลักการสร้างแผนที่มโนทัศน์ที่ว่า "กระบวนการสร้างแผนที่มโนทัศน์จะดีที่สุดในเมื่อ กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องมีลักษณะหลากหลาย" (Trochim, 1989, 1993, 1995) แต่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ถ้ากลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายนั้นมีจำนวนต่างกันแต่ต้องมาสร้างแผนที่มโนทัศน์ร่วมกันแล้ว จะมีผลหรือไม่ต่อการจัดกลุ่มข้อความ การประมาณค่าความสำคัญของข้อความและลักษณะแผนที่มโนทัศน์ที่ได้ และถ้ามีผลจะส่งผลอย่างไร ซึ่งประเด็นปัญหานี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาต่อไป

1.3 เนื่องจากกระบวนการสร้างแผนที่มโนทัศน์ประกอบด้วยหลายขั้นตอน น่าจะมีการศึกษาถึงความเที่ยงของกระบวนการสร้างแผนที่มโนทัศน์ในขั้นตอนต่าง ๆ อาทิเช่น ความเที่ยงของการระดมสมอง (brainstorming) ความเที่ยงของการประมาณค่าความสำคัญ (rating) ความเที่ยงของการกำหนดชื่อของกลุ่ม (cluster labeling) และความเที่ยงของแผนที่มโนทัศน์สุดท้าย โดย

เฉพาะงานวิจัยนี้ได้มีการวิเคราะห์การหาความเที่ยงในขั้นตอนการจัดกลุ่มข้อความโดยวิธีแบ่งครึ่งเมทริกซ์ผลรวม (split-half total matrix) แต่จากการศึกษาพบว่ายังมีดัชนีวัดความเที่ยงอีก 5 แบบ ซึ่งน่าจะมีการศึกษาถึงความสอดคล้องกันของความเที่ยงเหล่านี้ในการสร้างแผนที่มโนทัศน์แต่ละครั้ง

1.4 น่าจะมีการศึกษาในเรื่องความตรงของกระบวนการนี้ด้วย

1.5 น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบเทคนิคนี้กับเทคนิคอื่น ๆ ที่มีหลักการคล้ายกัน เช่น เดลฟาย เดคัม เนื่องจาก เป็นวิธีที่มุ่งหาความสอดคล้อง (consensus) ของกลุ่มคนคล้ายกัน

1.6 น่าจะมีการศึกษาถึงวิธีการที่จะนำมาใช้ผสมผสานกับเทคนิคในกรณีที่ไม่สามารถเชิญกลุ่มเป้าหมายมาประชุมระดมความคิดได้ เนื่องจากแนวโน้มการใช้เทคนิคนี้ในประเทศไทยจะมีลักษณะเดียวกับงานวิจัยนี้สูง รวมทั้งความพร้อมในการดำเนินการครบกระบวนการของเทคนิคนี้ยังมีอุปสรรคหลายประการ เช่น ความใหม่ของเทคนิคต่อผู้ใช้และผู้ร่วมกระบวนการ ความพร้อมเกี่ยวกับโปรแกรมวิเคราะห์ เป็นต้น

1.7 จากการใช้เทคนิคนี้ในการวิจัย พบว่าจำนวนข้อความมีมาก และข้อความที่มีความสำคัญแท้จริงก็คือ ข้อความที่มีระดับความวิกฤตสูง (critical rating) โดยที่ข้อความที่มีระดับค่าความวิกฤตต่ำก็ไม่ได้ถูกนำมาพิจารณา ดังนั้นในการใช้เทคนิคนี้ในครั้งต่อไป น่าจะมีการสกรีนข้อมูลข้อที่มีระดับความวิกฤตน้อย ๆ ออก และวิเคราะห์ใหม่ ซึ่งน่าจะทำได้เนื่องจากค่าที่ได้จากการประมาณค่าความสำคัญรายข้อนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่ม ผลก็คือได้ข้อมูลน้อยลงแต่มีความสำคัญจริง ๆ ทำให้ง่ายต่อการตีความ และการสรุปผลเพื่อนำไปใช้ได้อย่างชัดเจน

2. ประเด็นเกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิต

2.1 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากงานกิจกรรมนิสิตในภาครวม ซึ่งอาจไม่ได้ภาพที่ชัดเจนในระดับคณะวิชา ดังนั้นจึงน่าที่จะใช้เทคนิคนี้ทำการศึกษาในระดับคณะวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพของงานกิจกรรมนิสิตแต่ละคณะวิชาได้ชัดเจนขึ้น

2.2 จากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากอาจารย์บางท่านว่า ควรมีการศึกษาถึงแนวทางแก้ไขปัญหา หรือ สิ่งจำเป็นอย่างอื่นที่ควรดำเนินการให้มีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหและพัฒนางานกิจกรรมนิสิต โดยใช้เทคนิควิธีนี้

2.3 กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยนี้ ในส่วนของนิสิต ใช้ตัวแทนจากหัวหน้านิสิตและตัวแทนนิสิตทั่วไป คณะละหนึ่งคน ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกลุ่มนิสิต ดังนั้น ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับงานกิจกรรมนิสิต ทั้งกลุ่มที่เป็นกรรมการนิสิต และกลุ่มนิสิตทั่วไป โดยใช้เทคนิควิธีนี้ ซึ่งน่าจะช่วยให้ทราบความต้องการของกลุ่มนิสิตได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการประยุกต์ใช้เทคนิควิธีนี้เป็นเครื่องมือการประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายนิสิตและอาจารย์ โดยสร้างแบบแผนทางทฤษฎี (Theoretical Pattern) และใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง (นิสิตและอาจารย์) และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบแบบแผน (Pattern Matching) จะทำให้ทราบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมานบรรลุตามสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย